

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційне дослідження Кордовської Поліни Анатоліївни
«Музичний текст доби поставангарду як індивідуальний проєкт

(на матеріалі творчості Сальваторе Шарріно),

Представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»

Перш за все необхідно сказати про те, що зміни у вітчизняній стратегії підготовки фахівців у сфері музичного мистецтва привели до появи та розвитку достатнього цікавого феномену – так званого «виконавського музикознавства», коли музиканти-практики, чією провідною діяльністю завжди було саме опанування мистецтвом гри на певному інструменті, починають активно займатися науковою роботою. При чому не в прикладному її значенні (як намаганні досягнути певні параметри виконавської майстерності або стилістичні особливості творчості певного композитора), а саме як спроби розкрити магістральні процеси розвитку музичного мистецтва, що визначають сутнісні його зміни та найближчі перспективи.

Найбільш очевидним це є у таких роботах, предметом дослідження яких є сучасне мистецтво, розуміння якого потребує від науковця декількох важливих якостей:

- залучення у процес і, водночас, готовності до неупередженого аналізу;
- знання наукової літератури та здатності до критичного її сприйняття;
- широкого інтонаційного тезаурусу й відкритості музичного мислення до нового слухового досвіду.

Всіма цими якостями, на думку рецензента, володіє авторка рецензованої роботи Поліна Анатоліївна Кордовська, піаністка за першою спеціальністю, яка у професійному житті розкривається як універсальний музикант у сучасному сприйнятті цього слова: виконавиця, лекторка,

науковиця, громадська діячка, яка є натхненницею та учасницею декількох вагомих для музичного життя України проєктів. Тож, обрана Поліною Анатоліївною Кордовською тематика дослідження є дуже вдалою не тільки через те, що вона є актуальною (авторка так це окреслює: «актуальність обраної теми дисертації визначається: 1) браком україномовних досліджень, присвячених творчості С. Шарріно; 2) прагненням до розширення горизонтів вивчення композиторської художньої індивідуальності останньої третини ХХ – початку ХХІ століть; 3) необхідністю наукового осмислення нових проєктних умов як фрейму композиторської творчості сучасних митців» (с. 17)), а й через те, що вона спирається на особистий досвід.

Також дуже вдалим видається обрання «головного героя» дисертації, на жаль, маловідомого в Україні італійського композитора Сальваторе Шарріно, чия творчість, втім вже привернула увагу багатьох іноземних музикознавців, як така, що є цікавою не тільки як окремий феномен, а й як відображення загальних процесів трансформації музичного мистецтва. Про це свідчить наведена у дуже ґрунтовному та насиченому цікавими фактами (які, безперечно, провакують читача до більш глибокого ознайомлення зі згаданими науковими джерелами) підрозділі «Творчість С. Шарріно в об'єктиві музикознавчих досліджень» інформація, що узагальнює біографічні та творчі параметри діяльності композитора.

Тут необхідно зазначити три аспекти, які сприймаються рецензентом як безумовно позитивні. Перший з них – залучення широкого корпусу іноземних наукових джерел («Список використаних джерел налічує 255 позицій, із них 92 – іноземними мовами» (с.23)). Другий – це обізнаність авторки щодо актуальних досліджень саме українського музикознавства, зокрема, звернення до докторських дисертацій Ірини Тукової та Юлії Ніколаєвської (хоча у якості зауваження треба сказати, що робота останньої не цитується, а лише згадується у двох «переліках» – теоретичній базі у Вступі та у переліку використаної літератури. Це провакує рецензента на запитання: чи можна сказати, що творчі діяльність С. Шарріно є втіленням

певної стратегії комунікації зі світом і якщо так, до якого з типу стратегій за Ю. Ніколаєвською вона може бути віднесена?). Третім, найцікавішим та найяскравішим аспектом є звернення саме до постаті автора, надання йому «слова про себе», адже саме наведені у роботі цитати з лекцій та есе С. Шарріно стають поштовхом для роздумів щодо специфіки стилю його музичної творчості. Зокрема, увагу рецензента привернула концепція щодо наявності п'яти композиційних принципів/фігур: «процеси акумуляції (*processi di accumulazione*), процеси мультиплікації (*processi di moltiplicazione*), «Маленький Вибух» («*Little Bang*»), генетичні трансформації (*trasformazioni genetiche*) та форми вікон (*la forma a finestre*). Кожну з цих фігур С. Шарріно виявляє не лише у музичних творах, зразках образотворчого і прикладного мистецтва та архітектури різних епох, але й у природних явищах» (с. 40).

Зазначимо, втім, що у формулюванні теми рецензованої дисертації С. Шарріно не є її героєм, навпаки – його творчість виступає лише матеріалом для осягнення більш глобальних феноменів, найвищих шаблів ієрархічної системи буття сучасного мистецтва, однією зі специфічних ознак якого є тяжіння до проєктності. Авторка зазначає, що «проєктність як атрибут епохи проникає у сутність мистецьких процесів та має безпосередній вплив на формування художньої індивідуальності сучасного композитора» (с. 16) і присвячує цьому вищу окремий підрозділ «Проєкт та проєктність у призмі мистецтвознавства» (підрозділ 1.3.2.).

Узагальнюючи авторські підходи щодо осягнення феномену проєктності у мистецькій діяльності, вказуючи на той факт, що у такому тлумаченні остання може сприйматися як певний різновид менеджменту, Поліна Анатоліївна свідомо чи підсвідомо підштовхує читача до розумів про художнє і нехудожнє у сучасному мистецтві, про «вартість» композиторської діяльності, про можливість застосування аксіологічного підходу до творів мистецтва та найголовніше – про можливість збереження індивідуальності митця у ситуації, коли мистецтво постає як проєкт. І якщо погодитися з

твердженням авторки, що «однією із найбільш характерних рис теперішньої доби можна вважати проєктність, яка сьогодні охопила суспільство на всіх рівнях – від методів реалізації задумів у будь-якій галузі до способу мислення (підкреслено мною)» (с. 2), то цілком у дусі сучасного мистецтва залишається відкритим питання щодо того, чи бачить авторка можливість досягнення поставленою мети дослідження «виявити специфіку реалізації художньої індивідуальності італійського композитора Сальваторе Шарріно у горизонті проєктних трансформацій доби поставангарду» (с. 17)? Або: чи можна назвати параметри творчості С. Шарріно, що втілюють не загальне, а саме індивідуальне, навіть при його зверненні до проєктного методу?

Ще одним, не менш важливим для рецензента питанням є наявність комунікації між композитором та слухачем, адже не є таємницею той факт, що надскладна мова сучасного музичного мистецтва іноді заважає публіці, провокує її до повернення у «зручне» коло добре відомих мелодій улюблених композиторів. Чи усвідомлює цю проблему С. Шарріно і чи намагається він певними чином вирішити її? Та чи інакше, певна, що наведені у дисертації цікаві та майже звучні аналізи авторських творів вплинуть на зацікавленість вітчизняних виконавців і змінять програми концертних залів України.

Тут також необхідно зазначати, що апробація результатів дослідження відбулася на 17 всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях, Основні результати дослідження опубліковано в п'яти одноосібних наукових працях, з яких три – у наукових виданнях України, 23 затверджених МОН України як фахові за напрямом «Мистецтвознавство», одна – у зарубіжному виданні «European Journal of Arts. Premier Publishing s.r.o.» (Відень, Австрія), що значно перевищує «стандартні» вимоги щодо робіт такого рівня.

Підсумовуючи все вищенаведене, зазначу, що дисертація Поліни Анатоліїви Кордовської «Музичний текст доби поставангарду як індивідуальний проєкт (на матеріалі творчості Сальваторе Шарріно)» відповідає всім вимогам МОН України до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво».

Ступень актуальності обраної теми, новизна та обґрунтованість висновків дисертації свідчать про високий професійний рівень Поліни Анатоліївни Кордовської й те, що вона заслуговує отримання пошукованого наукового ступеня.

Кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри спеціального фортепіано
ХНУМ імені І.П. Котляревського

Ірина Сухленко

